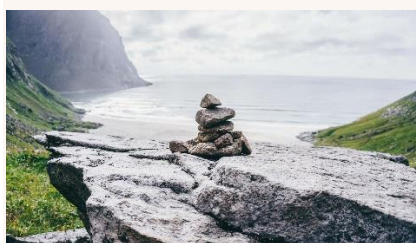

Samfunnsbedriftene

Ny undersøkelse om interkommunalt samarbeid:

1 av 3 kommuner klarer seg ikke uten samarbeid

En ny undersøkelse viser at det er de små og perifere kommunene som i størst grad er avhengig av interkommunale samarbeid for å levere lovpålagte tjenester. Bildet er fra Moskenes som slås sammen med Vestvågøy fra 1. januar 2028. Foto: Martine Jacobsen

Skrevet av:

[Steinar Q. Andersen](#)

|

Publisert:

20. oktober 2025

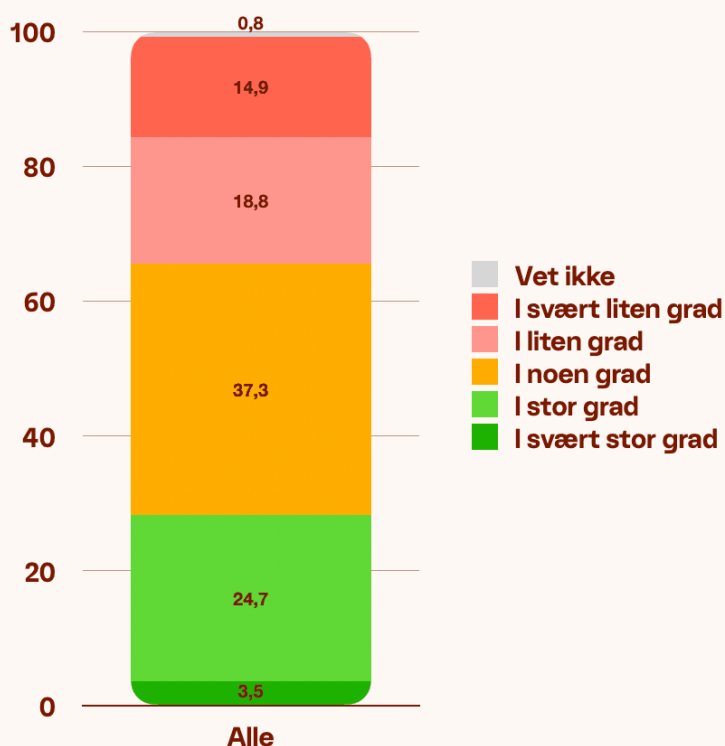
Én av tre kommuner har ikke tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å løse lovpålagte oppgaver alene.

Frykt for tap av kontroll gjør likevel at mange ikke samarbeider.

Det viser tall som Sentio Research Norge har innhentet blant norske kommuneledere på oppdrag fra Samfunnsbedriftene.

Bare 28% av kommunene svarer at de i stor eller svært stor grad har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å løse alle lovpålagte oppgaver uten interkommunalt samarbeid. 37% svarer at de bare i noen grad har dette, mens 34% svarer at de i liten eller svært liten grad har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse.

I hvilken grad mener du at kommunen din har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å løse alle lovpålagte oppgaver uten interkommunalt samarbeid?

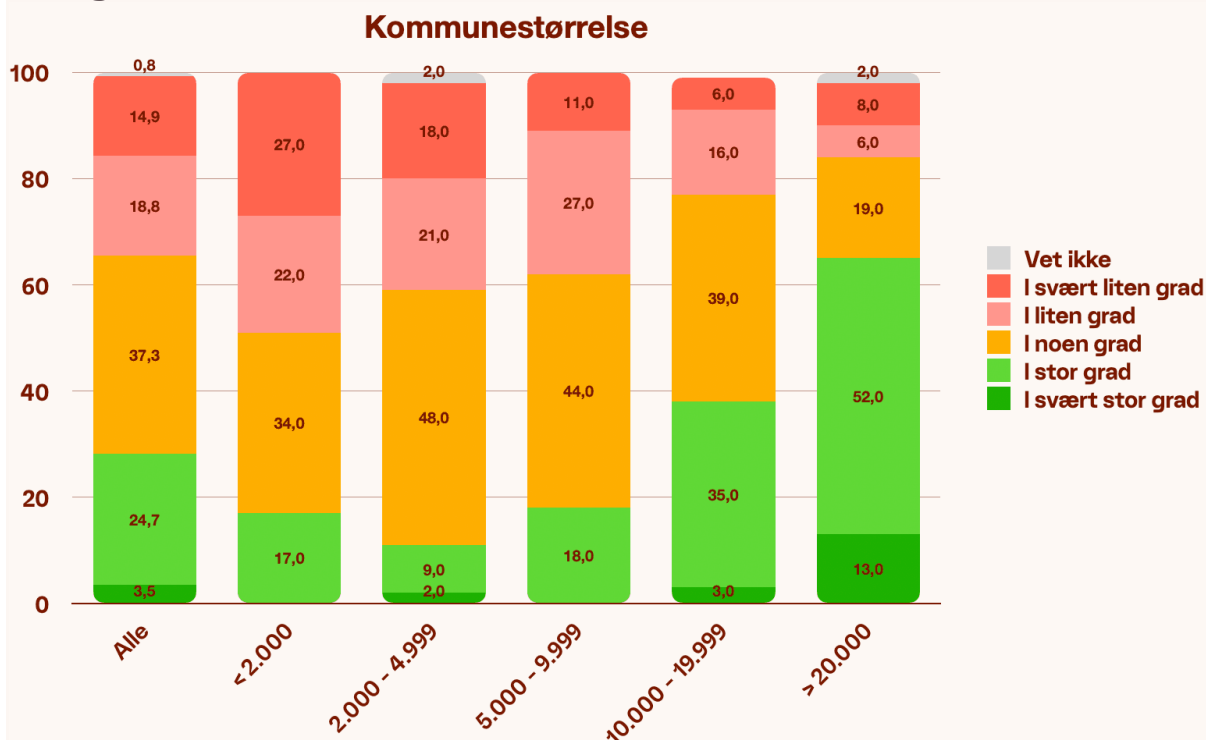

Hver tredje kommune sier at de i liten eller svært liten grad har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å løse alle lovpålagte oppgaver uten interkommunale samarbeid.

– Dette viser at de fleste norske kommuner er nødt til å samarbeide for å levere grunnleggende tjenester til sine

innbyggere, sier fungerende administrerende direktør Barbro Noss i Samfunnsbedriftene.

Hun forteller at det er de små og perifere kommunene som har størst utfordringer – særlig i Nord-Norge og Midt-Norge.

Det er de minste kommunene som har størst utfordringer med å levere lovpålagte tjenester uten interkommunale samarbeid.

– Dette er ikke overraskende for oss. I Norge er det mange små kommuner, og de får stadig flere og mer komplekse oppgaver. Dermed er det stadig flere lovpålagte tjenester som de ikke klarer å levere alene, sier Noss.

Mange samarbeider

Hun sier at samtlige kommuner allerede i dag samarbeider med nabokommuner om en eller flere tjenester til innbyggere og næringsliv. Men legger ikke skjul på det enorme potensialet i mer samarbeid.

- Norske kommuner står for eksempel overfor enorme vedlikeholds- og investeringskostnader knyttet til vann og avløp. Det er tjenester hvor det er milliarder å hente på interkommunale samarbeid, og vi har flere medlemmer hos oss som viser hvor vellykket dette kan være.
- Samtidig finnes det ikke et eneste interkommunalt selskap innen vann og avløp nord for Mjøsa, hvor behovet for samarbeid er størst. Det er et stort tankekors, sier Noss.

Mange barrierer

Ordførere, kommunedirektører og andre kommuneledere som har deltatt i undersøkelsen, er også spurt om hva som er de viktigste barrierene for mer interkommunalt samarbeid.

- Nesten to av tre kommuneledere (62%) svarer at frykt for tap av politisk og administrativ kontroll er en viktig barriere for mer samarbeid, sier Noss.
- Deretter følger manglende statlige insentiver og støtteordninger (48%) og uenighet mellom kommunene om organisering og ansvar (42%).

Barrierer for å etablere eller utvide interkommunalt samarbeid.

Noss forteller at både små og store kommuner frykter tap av kontroll.

– Men her kan motivasjonen være forskjellig. Mens de små kommunene frykter en sentralisering av arbeidsplasser, og kanskje at en større kommune vil dominere i samarbeidet, kan de store kommunene være bekymret for at ressurser «låses» i et selskap, og dermed ikke kan disponeres på andre måter.

Det er forholdsvis få kommuner som sier at manglende samarbeid skyldes negative erfaringer med samarbeid, ulike IKT-systemer, eller at tjenestene ikke er egnet for samarbeid.

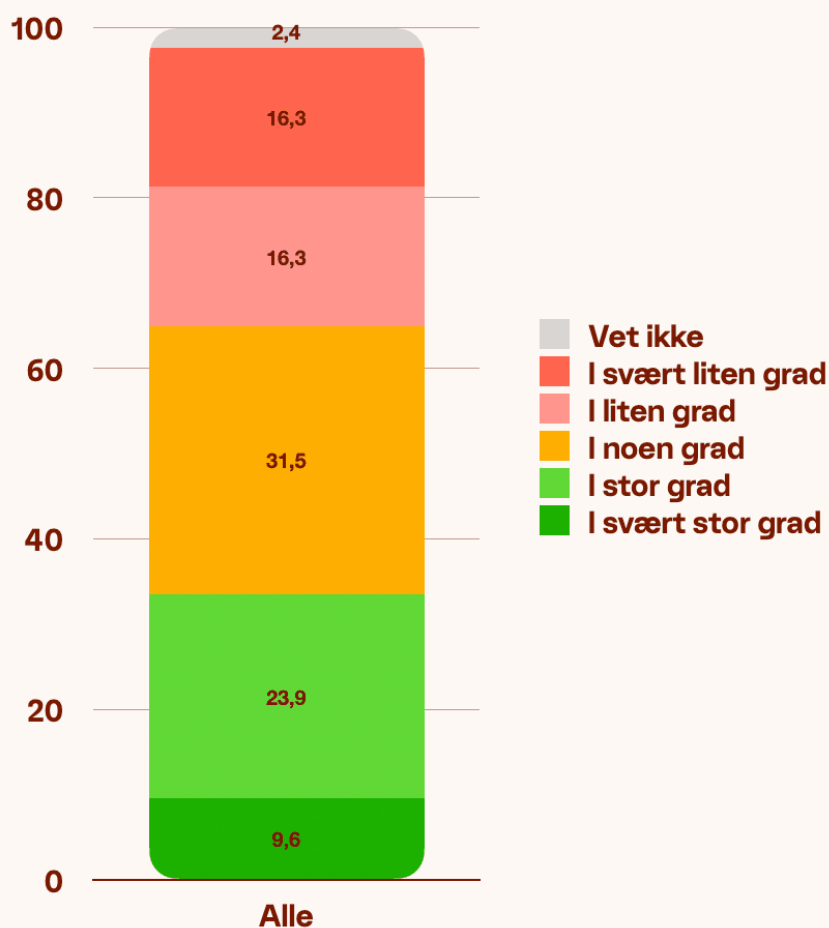
– Dermed står vi igjen med barrierer som ofte kan løses gjennom god og profesjonell eierstyring fra kommunene overfor selskapene. Vi tror frykten for tap av politisk og administrativ kontroll er overvurdert, noe som også er tydelig hos mange av våre medlemsbedrifter, sier Noss.

Vil ha statlig hjelp

Undersøkelsen viser at én av tre kommuner ønsker at staten i stor eller svært stor grad skal spille en mer aktiv rolle i å fremme eller stille krav om samarbeid på tvers av kommunegrensene.

– Tar vi med de som mener at staten i noen grad bør ha en aktiv rolle, er det to av tre kommuner som vil ha statlig hjelp til interkommunalt samarbeid. Ikke overraskende, er det de store og sentrale kommunene som mener at staten i liten grad bør ha en slik rolle, sier Noss.

I hvilken grad mener du at staten bør stille en mer aktiv rolle i å fremme eller stille krav om interkommunalt samarbeid om lovpålagte tjenester?

Hver tredje kommune mener at staten bør ha en mer aktiv rolle i å fremme eller stille krav om interkommunalt samarbeid. Det øker til to av tre kommuner hvis vi tar med de som mener staten i "noen grad" bør spille en mer aktiv rolle.

Hun mener det er et tydelig signal fra små og mellomstore kommuner om at de vil ha mer statlig involvering for å få til interkommunale samarbeid, samtidig som de etterlyser manglende statlige insentiver og støtteordninger.

– Når vi vet at gebyrsjokk på vann og avløp truer husholdningene, at klimatilpasning og beredskap krever større fagmiljøer, og at flere kommuner rapporterer om økonomiske utfordringer og svekket evne til å levere lovpålagte tjenester – ja, da er dette en ganske tydelig bestilling til staten om å gjøre det enklere og mer attraktivt å samarbeide over kommunegrensene, sier Noss.

Trygghet og forutsigbarhet

Det finnes i dag flere ulike måter å organisere et interkommunalt samarbeid.

– Vi har sett at flere kommuner har hatt utfordringer med både vertskommunesamarbeid, kommunalt oppgavefellesskap (KO) og andre mindre formelle samarbeid.

– De kommunene som har valgt å organisere samarbeid som interkommunalt selskap (IKS) og kommunale aksjeselskaper (AS), rapporterer om klarere ansvarsforhold, mer profesjonell styring og mer forutsigbarhet for både eiere og selskapet, sier Noss.

– Men dette kommer selvsagt an på hvilke tjenester man skal samarbeide om. Det finnes ikke én løsning som passer alle. Det er tjenestene som leveres, og behovet for styring og kontroll, som må styre valget av organisering.

– Blant medlemmene i Samfunnsbedriftene finnes det en rekke ulike organisasjonsformer. Vi bruker mye tid på å informere både kommuner og selskaper om hva som er den beste løsningen for dem, sier Noss.